

“Τότε εγώ... τώρα αυτός”
Πρωτότυπη θεατρική σύνθεση
Μέλπα Μαυριδής – Σπύρος Παπασιδέρης
mmavridi@yahoo.gr
7ο Γυμνάσιο Ρόδου

Περιγραφή -σχόλιο

Η θεατρική ομάδα του 7^{ου} Γυμνασίου Ρόδου , στα πλαίσια του προγράμματος Αγωγής Υγείας παρουσίασε στις 27 Απριλίου 2004 στο Εθνικό Θέατρο Ρόδου μια θεατρική σύνθεση με τον τίτλο *Τότε εγώ ...τώρα αυτός*, κεντρικό θέμα της οποίας είναι οι πρόσφυγες, οι μετανάστες. Η επιλογή του θέματος καθορίστηκε από τις ανησυχίες και τον προβληματισμό το δικό μας και των παιδιών.

Αξιοποιώντας κάθε είδους πηγές, θελήσαμε να αναδείξουμε τη διαχρονικότητα του προβλήματος και τη στενή συνάφειά του με την ελληνική ιστορία. Προέκυψε έτσι ένα θεατρικό παραμύθι, του οποίου το νήμα ξετυλίγεται από την αρχαία Τροία, περνά από τη Μικρά Ασία του '22 και τη μεταπολεμική Ελλάδα, για να καταλήξει στη σύγχρονη Αθήνα. Αυτό που συνδέει τα πρόσωπα του έργου, παρόλο που κινούνται σε διαφορετικές εποχές και τόπους, είναι η κοινή τους μοίρα : ξεριζωμένοι, ξένοι, μόνοι...

Το έργο είναι αποτέλεσμα της δημιουργικότητας και της φαντασίας των παιδιών και προέκυψε μέσα από θεατρικά παιχνίδια και αυτοσχεδιασμούς που βασίστηκαν στα παρακάτω κείμενα :

- Ευριπίδη, Τρωάδες
- Δ. Σωτηρίου, Ματωμένα χρώματα
- Μαρτυρίες προσφύγων του '22 από αφιέρωμα της Καθημερινής
- Ν. Θέμελη, Αναλαμπή
- Θ. Βαλτινού, Στοιχεία για τη δεκαετία του '60
- Γ. Σκούρτη, Ο Μετανάστης
- Μ. Ρέππα – Θ. Παπαθανασίου, Ο Έβρος απέναντι
- Ανθογαλίδου Θ., Καρακατσάνη Π., Παπανικολάου Ελ. , Μετανάστες Πόντιοι από τη Ρωσία: Ιστορίες ζωής

Στο έργο ακούγεται μουσική των Μ. Χατζιδάκι, Ευ. Ρεμπούτσικα, Η. Yazdjian και ένας παραδοσιακός αμανές από τη Σμύρνη. Ακούγονται επίσης τραγούδια παραδοσιακά και έντεχνα ερμηνευμένα από μαθητή της ομάδας.

Το κείμενο που προέκυψε ακολουθεί παρακάτω, μαζί με δύο φωτογραφίες. Εάν πιστεύετε ότι θα ενδιέφερε κι άλλους μπορείτε να το συμπεριλάβετε στην ύλη του επόμενου ηλεκτρονικού περιοδικού ή στον κατάλογο των έργων στην ιστοσελίδα του Δικτύου . Ευχαριστούμε για τη φιλοξενία

Οι υπεύθυνοι του προγράμματος
Μέλπα Μαυριδής – Σπύρος Παπασιδέρης
mmavridi@yahoo.gr
7ο Γυμνάσιο Ρόδου

Το κείμενο

Στη σκηνή ξαπλωμένες οι Τρωάδες για την τελευταία σκηνή από την Έξοδο. (Ακούγεται ο Κέμάλ του Μ. Χατζιδάκι σε δασκευή για κιθάρα του Ν. Μαυρουδή) Από την πλατεία ανεβαίνει ο Αφηγητής , ζετυλίγει ένα κουβάρι με κόκκινη κλωστή, την οποία αφήνει πάνω στα σώματά τους

ΑΦΗΓΗΤΗΣ

Κόκκινη κλωστή δεμένη στην ανέμη τυλιγμένη,
Δώσ' της κλότσο να γυρίσει , ι σ τ ο ρ ί α ν' αρχινίσει...
(προς το κοινό αργά και καθαρά) Στην Τροία...

Οι Τρωάδες έχουν αρχίσει έναν θρήνο στη διάρκεια του οποίου ξεχωρίζουν κάποιες λέξεις (από το πρωτότυπο των Τρωάδων) (Ευριπίδη, Τρωάδες)

Αλγος, Ιώ τάλαινα πόλις, εκ πάτρας γ' εμάς, λέλαμπεν Ίλιον, ούδ' έτ' έστι Τροία

Σιγά - σιγά σηκώνονται και πηγαίνουν σε μια άκρη, ώσπου να μαζευτούνε όλες μαζί.

ΧΟΡΟΣ

Αχ, η Τροία δεν υπάρχει πια.
Τροία μεγάλη πολιτεία χάθηκες!

ΕΚΑΒΗ

Μια φλόγα είναι τώρα η Τροία,
καίνε τις στέγες στην ακρόπολη,
χαλάνε την πόλη, γκρεμίζουνε τα τείχη.

ΧΟΡΟΣ

Ο πόλεμος εξαφάνισε την πατρίδα μας.
Ένας καπνός γίνηκε η Τροία που ανεβαίνει στον ουρανό.
Η φωτιά και τα όπλα χαλάνε τα σπίτια.

ΕΚΑΒΗ

Αγιασμένη γη που έθρεψες τα παιδιά μου.

ΧΟΡΟΣ

(Λυγμοί)

ΕΚΑΒΗ

Παιδιά μου, ακούστε. Δώστε προσοχή στη φωνή της μητέρας σας.

ΧΟΡΟΣ

Τους πεθαμένους φωνάζεις και μοιρολογάς Εκάβη.

ΕΚΑΒΗ

Κλίνω τα γέρικά μου μέλη στο χώμα
και με τα δυο μου χέρια χτυπώ τη γη.

ΧΟΡΟΣ

Κι εγώ γονατίζω πάνω στη γη
και καλώ απ' τον άλλο κόσμο τον άθλιό μου άντρα.

ΕΚΑΒΗ

Μας παίρνουνε, μας πάνε στα καράβια.

ΧΟΡΟΣ

Με τι πόνο το λες αυτό.

ΕΚΑΒΗ

Μας πάνε στα σπίτια τους για δούλες.

ΧΟΡΟΣ

Μακριά απ' την πατρίδα μας.

ΕΚΑΒΗ

Αλί Πρίαμε, Πρίαμε. Εσύ πέθανες
άταφος κι έρημος.
Δε βλέπεις τις δικές μας συμφορές.

ΧΟΡΟΣ

Ευλογημένος ο θάνατος του σκέπασε τα μάτια,
όταν τον σφάζαν οι καταραμένοι.

Ναοί των θεών και πόλη μου αγαπημένη. ΕΚΑΒΗ
Αχ, αχ. ΧΟΡΟΣ
Τα όπλα και η φωτιά σας ρίξαν. ΕΚΑΒΗ
Ταχύ και τ' όνομά σου θα ξεχαστεί. ΧΟΡΟΣ
Η σκόνη σαν καπνός θ' ανέβει στον ουρανό ΕΚΑΒΗ
Για να κρύψει απ' τα μάτια μου το σπίτι μου. ΧΟΡΟΣ
Θα ξεχαστεί και τ' όνομά της ακόμα.
Τίποτα δεν έμεινε, πάει έσβησες δυστυχισμένη Τροία.

(Ακούγεται ένας δυνατός κρότος)

Το νιώσατε; Τ' ακούσατε; ΕΚΑΒΗ
Ήταν ο κρότος που ρίξαν την ακρόπολη. ΧΟΡΟΣ
Τραντάχτηκε όλος ο τόπος. ΕΚΑΒΗ
Πάει έσβησε η πόλη μας. ΧΟΡΟΣ
Τρεμάμενα πόδια μου, ΕΚΑΒΗ
Οδηγέστε με στη νέα ζωή, που αρχίζει για μένα τη σκλάβα. ΧΟΡΟΣ
Άτυχη πολιτεία μας. Μπρος τραβάτε για τα καράβια των Ελλήνων.
Άτυχη πολιτεία μας.
Άτυχη πολιτεία μας.

Ξεκινάν να προχωρούν προς τα μέσα με την πλάτη στο κοινό. Δυο παιδιά στο βάθος της σκηνής σηκώνουν μια οθόνη πάνω στην οποία προβάλλεται βίντεο με εικόνες από εκτοπίσεις ελλήνων το '22. Ο Τραγουδιστής την ώρα της προβολής ανεβαίνει από την πλατεία και τραγουδά κοιτώντας το κοινό το μοιρολόι της Παναγιάς, ενώ κι άλλοι άνδρες πρόσφυγες βγαίνουν από πίσω κι ενσωματώνονται στο πλήθος των γυναικών

ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ

Σήμερα μαύρος ουρανός , σήμερα μαύρη μέρα κλπ

Μια γυναίκα προχωρά μπροστά αριστερά, φωτίζεται κι όταν αρχίζει να μιλά η εικόνα πίσω παγώνει, η οθόνη κατεβαίνει (Αφήγηση μικρασιάτισσας , από το αφιέρωμα της Καθημερινής)

ΓΥΝΑΙΚΑ 1 (Αφηγήτρια)

Άντε τότε τι να κάμεις με δυο παιδιά; Ο άντρας μου πήγε στρατιώτης το 1918 στον τούρκικο στρατό. Πέθανε και γλίτωσε. Εμείς τι γινόμαστε; Μπήκαμε στο δρόμο για το Γέροντα... Θάλασσα ήταν , μπας και βρεθεί κανένα καΐκι και μας βγάλει απέναντι στη Σάμο. Τίποτα... Φύγαμε για τη Σμύρνη.
Και πιάνει μια μπόρα, (ακούγεται κεραυνός και βροχή) μια βροχή, ένα χαλάζι, χαλούσε ο κόσμος...

Το πλήθος από πίσω (στο οποίο έχουν προστεθεί δυο τρεις άντρες) γυρνάει μπροστά σωματοποιώντας τη βροχή. Ξεχωρίζει μια γυναίκα με ένα κοριτσάκι που προχωράν μπροστά δεξιά.

Το μικρό μου κοριτσάκι βράχηκε ως το κόκαλο, κουράστηκε, τι να σου κάνει ; ήρθε και μελάνιασε. Το βάνω στην ποδιά μου. Είπα:

ΓΥΝΑΙΚΑ 2

Μελάνιασες παιδάκι μου...Έλα να σε συνεφέρω...Τι σ' έσερνα κοντά μου; Δε σ' άφηνα... Παναγιά μου, τι λέω!

ΓΥΝΑΙΚΑ 1 (Αφηγήτρια)

Τραβήξαμε πάλι το δρόμο. Κόσμος λαός περπάταγε μαζί μας. Στη Σμύρνη σα φτάσαμε θρήνος και οδυρμός, ο ένας πάνω στον άλλον!

Το πλήθος από το βάθος κατευθύνεται προς το κέντρο μπροστά και κάθονται ταλαιπωρημένοι και εξαντλημένοι

Εκεί σε μια στιγμή καθόμουνα σ' ένα σακί αλεύρι! Σαν ήρθε η ώρα και σηκώθηκα έσυρα μαζί μου και το σακί.

ΑΝΔΡΑΣ 1

Εε! Πού το πας; άσ' το κάτω! Δεν είναι δικό σου!

ΓΥΝΑΙΚΑ 2

Σώπασε εσύ!

Όση ώρα λέγονται αυτά το πλήθος τα δραματοποιεί χωρίς λόγια

ΓΥΝΑΙΚΑ 1 (Αφηγήτρια)

Αυτό το αλεύρι μας έσωσε. Μέσα στην ποδιά μου ζύμωνα λίγο λίγο κάθε μέρα. Πού σκάφη... Στην παραλία ψάχναμε, βρίσκαμε ξυλάκια, χαρτάκια. Άναβα φωτιά σε μια παλιολαμαρίνα, έψηνα μια πίτα της κακιάς ώρας και τρώγαμε. Τίποτα άλλο. Έτσι σώσαμε όλο το τσουβάλι το αλεύρι.

Μέχρι που έγινε το μεγάλο κακό...

Από την πλατεία μπαίνουν άνδρες φωνάζοντας (Δ. Σωτηρίου, Ματωμένα χρώματα)

ΑΝΔΡΑΣ 2

Φωτιά!

ΑΝΔΡΑΣ 3

Φωτιά!

ΑΝΔΡΑΣ 3

Φωτιά! Βάλαν φωτιά τη Σμύρνη!

ΑΝΔΡΑΣ 2

Είναι κατά την αρμενογειτονιά!

ΑΝΔΡΑΣ 3

Κατά κει φαίνεται να 'ναι...

ΑΝΔΡΑΣ 4

Πάλι οι Αρμένηδες θα την πλερώσουνε...

ΑΝΔΡΑΣ 3

Αποκλείεται να κάψουνε ολόκληρη τη Σμύρνη. Ποιο συμφέρον έχουνε; Αφού έγινε πια δική τους.

ΑΝΔΡΑΣ 2

Ποιο συμφέρον είχαμε εμείς που καίγαμε τα τουρκοχώρια στην υποχώρηση;

ΓΥΝΑΙΚΑ 1 (Αφηγήτρια)

Μαύρα σύννεφα ανηφορίζανε και μπερδεύονταν το 'να με τ' άλλο. Κόσμος, εκατοντάδες, χιλιάδες κόσμος , τρελός από φόβο , αρχίισε να τρέχει απ' όλα τα στενοσόκακα και τους βερχανέδες και να ξεχύνεται στην παραλία σα μαύρο ποτάμι. (ανακατεύεται με το πλήθος και χάνεται)

Το πλήθος δραματοποιεί τα λόγια της γυναίκας . Ακούγονται φωνές

Σφαγή! Σφαγή!

Παναγιά βοήθα!

Σώστε μας!

Ξεχωρίζει μια γυναίκα που έρχεται μπροστά δεξιά

ΓΥΝΑΙΚΑ 3

Αχ, γκρέμισε ο κόσμος μας! Γκρέμισε η Σύμυρνη μας! Γκρέμισε η ζωή μας! Η καρδιά , τρομαγμένο πουλί, δε ξέρει πού να κρυφτεί. Ο τρόμος , ένας ανελέητος καταλυτής άδραξε στα νύχια του κείνο το πλήθος και το αλάλιασε. Ο τρόμος ξεπερνάει το θάνατο. Δε φοβάσαι το θάνατο, φοβάσαι τον τρόπο. Ο τρόμος έχει τώρα το πρόσταγμα. Τσαλαπατά την ανθρωπιά. Αρχίζει από το ρούχο και φτάνει ίσαμε την καρδιά... Αχ ο τρόμος ! Όποια γλώσσα κι αν μιλάς, λόγια δε θα βρεις να τότε περιγράψεις.

Το πλήθος χωρίζεται σιγά -σιγά στα δύο, χαμηλώνουν τα φώτα , μουσική και στην οθόνη προβάλλεται βίντεο με εικόνες καραβιών φορτωμένων πρόσφυγες . Μουσική από την Πολίτικη κουζίνα της Ευ. Ρεμπούτσικα. Ακολουθεί η σκηνή του καραβιού (**Ν. Θέμελη, Αναλαμπή**)

Η σκηνή του καραβιού (**Ν. Θέμελη, Αναλαμπή**)

Ακούγεται ο ήχος της μηχανής του καραβιού που σβήνει, ο ήχος της θάλασσας. Τέσσερα παιδιά τεντώνουν δυο καραβόσχοινα που αποδίδουν τις κουπαστές δυο καραβιών που διασταυρώνονται. Μια γυναίκα από το ένα καράβι ακούει κάτι , ταραξεται και σηκώνεται να δει τι είναι. Οι άλλοι ατάραχοι. Φτάνει στην κουπαστή και κοιτάει με αγωνία στο άλλο καράβι απέναντι. Οι άλλοι αρχίζουν να ξυπνούν και να κινούνται.

ΓΥΝΑΙΚΑ 1

Μιχάλη...Μιχάλη...εδώ καλέ μου, εδώ!

ΓΥΝΑΙΚΑ 2

Τι είναι;

ΓΥΝΑΙΚΑ 1

Είδα τον ανηψιό μου! Αυτός πρέπει να 'ναι! Σώθηκε!

ΓΥΝΑΙΚΑ 2

Μακάρι. Πολλούς βλέπω, λες να 'ναι κι άλλοι γνωστοί;

ΑΝΔΡΑΣ 1

Δικοί μας είναι Γιώργη!

ΑΝΔΡΑΣ 2

Το Νικολιό μου είναι κει;

Αρχίζουν να φωνάζουν κι από τα δυο καράβια ονόματα με επαγγέλματα, με χαρακτηριστικά, με κουσούρια, από γειτονιές, από χωριά. Φράσεις που ακούγονται:

Η Πακουγιώ του Γιώργη;

Η Μαριώ της Κατερίνης, η μοδίστρα;

Ο Γιάννης , ο γανωματής;

Ο σιδεράς ο Σταύρος ;

Απ' τα Βουρλά είναι κανείς;

Κάποιος από το δεύτερο καράβι βγαίνει μπροστά , σηκώνει τα χέρια και φωνάζει :

Τους σκότωσαν όλους!

Του πρώτου καραβιού οι επιβάτες επιστρέφουν αμίλητοι στις θέσεις τους. Το δεύτερο καράβι φεύγει.

ΑΝΔΡΑΣ 3 (προσπαθεί να χτυπήσει μια μύγα)

ΑΝΔΡΑΣ 4

Άστη να έρθει κι αυτή μαζί μας

ΑΝΔΡΑΣ 3

Για πού;

ΑΝΔΡΑΣ 4

Για Πειραιά , πού αλλού;

Ένας γέρος που τους ακούει, ανασηκώνεται με δυσκολία, σέρνει τα πόδια του και φτάνει μπροστά

ΑΝΔΡΑΣ 3

Εγώ θα γυρίσω πίσω.

ΑΝΔΡΑΣ 4

Καλά πώς;

Ο Άνδρας 3 κάνει το σταυρό του και φεύγει, ακούγεται ο ήχος βουτιάς στη θάλασσα.

ΑΝΔΡΑΣ 4

Δες τονα, ιδέστε τον πώς κολυμπάει για την Ιωνία!

Σκοτάδι, μουσική.

Σκηνή στο καφενείο «Η ωραία Ελλάς» στον Πειραιά. Πρόσφυγες εξαθλιωμένοι ξεκουράζονται. Δυο σκαλιά οριοθετούν το καφενείο από τον έξω κόσμο. Ο καφετζής φέρνει δυο καρέκλες και τραπέζια . Ένας πελάτης εμφανίζεται περιεργάζεται τους νεοφερμένους , σκοντάφτει σ' έναν απ' αυτούς . Την ώρα που είναι έτοιμος να καθίσει, περνά ο εφημεριδοπώλης και παγώνει τη σκηνή . Ο πελάτης κάθεται στο ένα τραπέζι και χτυπά παλαμάκια για παραγγελία.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΠΩΛΗΣ

Εφημερίδες... Εφημερίδες... Δεκάδες πρόσφυγες στον Πειραιά τη νύκτα με το πλοίο «Πανελλήνιον» . Αύριο αναμένονται περισσότεροι! Στο θέατρον Πειραιώς προσωρινή στέγασίς τους...

Ένας από τους πρόσφυγες έχει ήδη καθίσει στο άλλο τραπέζι

ΠΕΛΑΤΗΣ

Τι είναι τούτοι;

ΚΑΦΕΤΖΗΣ

Σμυρνιοί , κυνηγημένοι...

ΠΕΛΑΤΗΣ

Απόψε ήρθατε;

ΠΡΟΣΦΥΓΑΣ

Απόψε

ΠΕΛΑΤΗΣ

Από πού;

ΠΡΟΣΦΥΓΑΣ

Από τη Σμύρνη

ΠΕΛΑΤΗΣ

Και πού θα κοιμηθείτε απόψε;

Σκοτάδι, μουσική . Μετά εμφανίζεται ο Αφηγητής

ΑΦΗΓΗΤΗΣ

Το πρώτο βράδυ κοιμήθηκαν στο λιμάνι. Μετά η πολιτεία τους στέγασε πρόχειρα στο θέατρον Πειραιώς... Ύστερα στρίμωξαν τα όνειρά τους στους προσφυγικούς καταυλισμούς και μετά στις προσφυγικές γειτονιές... και στέριωσαν και δούλεψαν και πρόκοψαν . Κι ας τους κοίταζαν με μισό μάτι οι ντόπιοι . Έτσι γίνεται πάντα... κανείς δε θέλει τον Ξένο . Τον θεωρεί απειλή... Και τα χρόνια περνούσαν, χρόνια δύσκολα, χρόνια πέτρινα... Πόλεμος, πείνα, εμφύλιος... μετά πολλοί γύρεψαν τη τύχη τους στα ξένα: Γερμανία , Αυστραλία , Αμερική ... Βρέθηκαν με τη σειρά τους Ξένοι , Άλλοι, Μακριά ... Κάποιοι τα κατάφεραν , άλλοι πάλι όχι.

Ο αφηγητής αλλάζει ταμπέλλα. Μπαίνει στην σκηνή ένας άνδρας διαβάζοντας από μια εφημερίδα στο κοινό (Θ. Βαλτινός, Στοιχεία για τη δεκαετία του '60)

ΑΝΔΡΑΣ

Προερχόμενον εκ Μελβούρνης κατέπλευσε χθες 14/2 εις Πειραιά το υπερωκεάνειον «Πατρίς»τερματίζον το πρώτον του ταξίδιον της νέας γραμμής Ελλάδος –Αυστραλίας μετ'επιστροφής . Το υπερωκεάνειον το οποίον διήνυσε 9.500 μίλια εις 23 ημέρας κατά την κάθοδόν του και 22 κατά την επιστροφήν , μετέφερε 1000 Έλληνας μετανάστας εις την Αυστραλίαν και 189 ομογενείς εξ Αυστραλίας εις την Ελλάδαν. Το Πατρίς θα αποπλεύσει εκ Πειραιώς διά την Αυστραλίαν πλήρες επιβατών την Τετάρτην 28 Φεβρουαρίου.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ

Αχ η ξενιτιά το χαίρεται, Τζιβαέρι μου ...

Ο Άνδρας κάθεται στο τραπέζι του καφενείου. Μπαίνει στη σκηνή άλλος άνδρας με εφημερίδα και διαβάζει μια διαφήμιση προς το κοινό

ΑΛΛΟΣ ΑΝΔΡΑΣ

ΓΡΑΜΜΗ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ Α. Ε.

ΕΔΡΑ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

25 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ Ελλάς Αυστραλία, Δια του ασφαλεστέρου ελληνικού υπερωκεανείου ΠΑΤΡΙΣ,

Ταχύτητος 18 μιλίων

Πλήρες σύστημα αερισμού, Μερικόν σύστημα κλιματισμού

Δεκτοί επιβάται εις καμπίνας πρώτης και τουριστικής θέσεως, μονοκλίνους, δικλίνους, τρικλίνους , τετρακλίνους.

Εμπορεύματα εις Κύτη και Ψυγεία

Πληροφορία και εισιτήρια εις άπαντα τα γραφεία ταξιδίων

ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ

Ξενιτεμένο μου πουλί...

Ο Άνδρας κάθεται στο τραπέζι του καφενείου και ο Αφηγητής διαβάζει ένα γράμμα που βγάζει από την τσέπη του.

ΑΦΗΓΗΤΗΣ

Εν Ληξουρίω τη 10^η Δεκεμβρίου 1961

Προς τα γραφεία της ΔΕΜΕ , καλημέρα σας.

Πρώτον θέλω να με πληροφορήσετε εάν μπορώ να μεταναστεύσω αεροπορικώς, με την οικογένειάν μου. Με το καράβι όχι, διότι φοβούμαι και είναι μακρύ το ταξίδι στη θάλασσα. Εάν υπάρχει τρόπος με το αεροπλάνον, έχει καλώς. Έχω και δύο μικρά, κάτω των επτά ετών.

Παρακαλώ να με πληροφορήσετε πόσα χρήματα θα χρειαστώ για όλα τα έξοδα , στεριάς και αέρος. Έχω και αδελφόν στην Αυστραλία, έχει εκεί πέντε χρόνια και μου γράφει πολύ καλά λόγια. Έτερον ουδέν και μένω έως απαντήσεώς σας.

Με στενοχωρεί πολύ που παρέλειψα να σας πω ότι είμαι υποδηματοποιός Παναγής Πυλαρινός του Γερασίμου

Μια γυναίκα που έχει μπει διαβάζει ένα γράμμα που βγάζει από την τσέπη της

ΓΥΝΑΙΚΑ

Από την Ελλάδα το ξέρεις πώς φύγαμε. Η Καλλιόπη μ' ένα παλτουδάκι της Ούνρα, το φόραγε ακόμα κι ας τη στένευε στις μασχάλες , κι εγώ με τις φτέρνες ανοιχτές από την ξυπολουσιά , δεκαοχτώ χρονών κορίτσι, και να μην έχω βγει άλλη φορά από το χωριό. Φύγαμε ανήμερα των Φώτων, έριχναν στον Πειραιά το σταυρό κι εδώ που φτάσαμε να σκάει ο τζιτζικας απ' τη ζέστη. Είκοσι επτά μέρες στη θάλασσα με το «Πατρίς» τις μετρώ μιά μιά.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ

Στο' πα και στο ξαναλέω...

ΑΦΗΓΗΤΗΣ

Κάποιοι τα κατάφεραν , άλλοι πάλι όχι...

Ο Αφηγητής αποχωρεί και μένουν οι δυο άνδρες στο καφενείο.

Ακολουθεί το μονόπρακτο του Γ. Σκούρτη, Ο μετανάστης

Στη σκηνή βρίσκονται δυο τραπέζια και καρέκλες ζαχαροπλαστείου Δύο άτομα βρίσκονται στο ζαχαροπλαστείο «Ο ΚΡΙΝΟΣ» συζητούν και παίζουν τάβλι.

ΑΝΔΡΑΣ Α

Βρε το Γιάννη!

ΑΝΔΡΑΣ Β

Ήρθε ο Γιάννης!...

Ο Γιάννης μπαίνει, είναι μετανάστης που επιστρέφει απ' έξω . Βαλίτσα, μοντέρνο, κακόγουστο ντύσιμο, ταλαιπωρημένος, κάνει προσπάθειες να λέει με στόμφο

ΓΙΑΝΝΗΣ

Γειά σας ρε παιδιά!...

Α και Β: Γειά σου βρε Γιάννη. Καλωσόρισες βρε Γιάννη

Αγκαλιάζονται χαιρετιούνται και ξαναπάν στη θέση τους. Φάτσα στο κοινό.

ΑΝΔΡΑΣ Α

Άσε τη βαλίτσα σου ρε Γιάννη.

ΓΙΑΝΝΗΣ

Μπα, ασ' την ελαφριά είναι.

ΑΝΔΡΑΣ Β

Έκανες καλό ταξίδι.

ΓΙΑΝΝΗΣ

Καλό; ... Καλό δε θα πει τίποτα! ... σαν σε πούπουλα. Αχ, ήρθα στην πατρίδα να ξεκουραστώ. Για λίγο ε;... Δεν μας αφήνουν και πολύ, χρειαζόμαστε, βλέπεις, εμείς στη Γερμανία, λιώνουμε τα χιόνια εμείς, γεμάτοι οι δρόμοι χιόνια κι εμείς ρίχνουμε αλάτι και τα λιώνουμε, είμαστε το άλας εμείς, που λένε, κατάλαβες;.... Εδώ πως τα πάτε;... Έμεινε κανα ψίχουλο... υπάρχει τίποτα.... Για σας το λέω, όχι για μένα...

ΑΝΔΡΑΣ Α

Τι λες βρε Γιάννη;..

ΓΙΑΝΝΗΣ

Έφυγα που λες. Πήρα των ομματιών μου κι έφυγα. Πήρα και τη βαλίτσα μου και το 'σκασα. Λέω « πάρ' την κι αυτή τη ρημάδα, ρε Γιάννη, άδεια είναι, πάρ'τηνε μαζί σου, να την πας στη μάνα σου που σε περιμένει» Κι ήρθα!... Η πατρίδα είναι πατρίδα. Όπου και να 'σαι, όσο βασιλικά και να περνάς, το πεύκο μωρέ, σου μυρίζει, η ελιά σου μυρίζει, ο ήλιος –λίγο ήλιο βρε παιδιά- λίγο αέρα, μπάφιασα συνέχεια μέσα στη νύχτα και μέσα στα υπόγεια τα κρύα, μούχλα και μαυρίλα, τόσα χρόνια, βρε παιδιά, δουλειά βρε παιδιά, δουλειά, όλοι μας, έρχονται σας λέω, караβάνια ολόκληρα θέλουνε να 'ρθουνε πίσω, να γυρίσουν στην πατρίδα, δεν αντέχουν άλλο εκεί πέρα έρχονται σας λέω, θα 'ρθουνε, θα γυρίσουν κι ας τους διώχνει η κυβέρνηση, θα γυρίσουνε σας λέω, τους διώχνουν κι από κει, μας διώχνουν όλοι, τώρα που γεράσαμε κι αρρωστήσαμε μας διώχνουν από παντού, σας λέω, όμως έρχονται, έρχονται, μια ζωή είναι κι αυτή, τη φάγαμε, τη χαλάσαμε, μας τη φάγανε τη ζωή μας, βρε παιδιά, έρχονται τα караβάνια, ήρθα βρε παιδιά, ήρθα, επιτέλους ήρθα, ήρθα κι όποιος θελήσει να με διώξει θα τον φάω!... θα τον φάω!

Σκοτάδι

ΑΦΗΓΗΤΗΣ

Και δεν ήρθε μόνο αυτός, ήρθαν πολλοί. Γύρισαν στην πατρίδα, μύρισαν πάλι θάλασσα, πεύκο... Ήταν οι τυχεροί, γιατί είδαν τη μάνα τους, τον πατέρα τους, τους φίλους τους... Και τα χρόνια περνούν, τώρα θαρρείς πιο γρήγορα!... Όλα αλλάζουν ή έτσι φαίνεται... Τούτο δω το καφενείο πάντως παραμένει στη θέση του μέχρι σήμερα, με άλλο όνομα ίσως, αλλά είναι το ίδιο... Εδώ... για να υποδέχεται πάντα Ξένους, σ' έναν τόπο που πρέπει πια να' χει μάθει τι πα να πει Ξένος, ξεριζωμένος, μόνος, μακριά, χωρίς δουλειά... Η μήπως όχι; ....

*Ο αφηγητής αλλάζει την πινακίδα του καφενείου, που τώρα είναι καφέ μπαρ «η Συνάντηση», αποχωρεί και στο καφενείο ο Καφετζής με τον Σερχάτ (Ιρακινός μετανάστης) . Ακολουθεί απόσπασμα από το θεατρικό έργο **Ο Εβρος απέναντι των Μ. Ρέππα, Θ. Παπαθανασίου***

Ο Σερχάτ και ο καφετζής κάνουν δουλειές στο καφενείο και ο τραγουδιστής ανεβαίνει πάλι στη σκηνή.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ

Τ' αστέρι του βοριά...

ΚΑΦΕΤΖΗΣ

Έλα καλά είναι τώρα. Μια χαρά τα φτιάξαμε...

Ο Σερχάτ σταματάει να κάνει δουλειές ή κάνει κάτι γρήγορα και τελειώνει κι αυτός.

ΚΑΦΕΤΖΗΣ

Να πιούμε έναν καφέ μέχρι να αρχίσει η δουλειά;

Σερχάτ γνέφει καταφατικά.

ΚΑΦΕΤΖΗΣ

Γυναίκα φτιάξε δυο καφεδάκια περιποιημένα..... Αλήθεια εσύ έχεις γυναίκα;

ΣΕΡΧΑΤ (το ύφος του αλλάζει σιγά- σιγά).

Ιράκ(ι).

ΚΑΦΕΤΖΗΣ

Είναι στο Ιράκ:

ΣΕΡΧΑΤ

Ιράκ(ι) πριν. Τώρα όκι γκεναίκα.

ΚΑΦΕΤΖΗΣ

Χωρίσατε;

ΣΕΡΧΑΤ

Όχι. Σερχάτ γκεναίκα μαζί φύγ' Ιράκ.

ΚΑΦΕΤΖΗΣ

Φύγατε μαζί από το Ιράκ.

ΣΕΡΧΑΤ

Χαζάλ, γκεναίκα μου, πιντί μικρό, ντύο κρόνια.

ΚΑΦΕΤΖΗΣ

Πήρατε και το παιδί μαζί;

ΣΕΡΧΑΤ

Ναι. Περάσ' Τουρκί, είκοσι μέρα, πόντια. Φτάσ' Έβρο. Έβρο ντώσ' ντόλαρ, περάσ' βάρκα. Άνθρωπο.

ΚΑΦΕΤΖΗΣ

Α, πληρώσατε;

ΣΕΡΧΑΤ

Μιλ ντόλαρ.

ΚΑΦΕΤΖΗΣ

Χίλια δολάρια;

Ο Σερχάτ γνέφει καταφατικά.

ΚΑΦΕΤΖΗΣ

Ο ένας;

ΣΕΡΧΑΤ

Ναι. Μιλ Σερχάτ, μιλ Χαζάλ..

ΚΑΦΕΤΖΗΣ

Και περάσατε μόνοι σας όλη την Τουρκία;

ΣΕΡΧΑΤ

Όχι. Πολλά Κούρντ μαζί. Ντεκαπέντε. Φτάσ' Έβρο. Περιμέν' τρία μέρα. Όχι βάρκα. Άνθρωπο πάρ' λεφτά, όκι βάρκα.

ΚΑΦΕΤΖΗΣ

Σας γέλασε.

ΣΕΡΧΑΤ

Τρία μέρα... Πιντί κλαίει. Περάσ' Έβρο απέναντι όκι. Νύχτα. Έρκιτ' Πολίς Τουρκί. Πιάσ' ντέκα Κούρντ. Πιντί πέσ' πουτάμ' περάσ' Έβρο απέναντι. «Έλα, Χαζάλ, πέσ' πουτάμ'» «Όκι, όκι, Σερχάτ. Όκι. Πιντί μικρό.» «Πιντί χέρι. Πέσ' πουτάμ', Χαζάλ». «Όκι, σερχάτ. Όκι». Τραβήξ' χαζάλ, πέσ' πουτάμ'. Χαζάλ κρατάει Σερχάτ ένα χέρι εντώ (δείχνει το λαιμό του), ένα χέρι πιντί. Έγκώ ... (δείχνει πως κολυμπούσε.) Έβρος απέναντι. Άμα κοντά ντέκα μέτρα, ακούσ' Χαζάλ « Του πιντί, Σερχάτ, του πιντί». Γκυρίσ' , βλέπω νερά, πιντί κάτου.. Φύγκ' πιντί. «Του πιντί, Σερχάτ, του πιντί» Χαζάλ άφησ' Σερχάτ, τρέξ' πιντί. Φουνάζ'. Νιρά. Ντεν ξέρ' Πάει Έβρο απέναντι; Πάει χαζάλ;

ΚΑΦΕΤΖΗΣ

Και τι έκανες;

ΣΕΡΧΑΤ

Έβρος απέναντι.

ΚΑΦΕΤΖΗΣ

Και την άφησες να πνιγεί μαζί με το παιδί;

ΣΕΡΧΑΤ

(Ξεσπάει.) Φόβος, νερά, κούρασ', Πολίς...

Μέσα στους λυγμούς του ο καφετζής τον χτυπά δειλά στην πλάτη. Ο Σερχάτ με τα χέρια στο πρόσωπο και φοβισμένος συνεχίζει να εξιστορεί...

ΣΕΡΧΑΤ

Σερχάτ βγαίνει πουτάμ' ... Φουνάζ', φουνάζ', φουνάζ'. «Χαζάλ, Χαζάλ!...» Όκι Χαζάλ. Όκι πιντί.

ΚΑΦΕΤΖΗΣ

Έλα μην το σκέφτεσαι άλλο. Πες πως ήταν το τυχερό της. Έλα, έλα ησύχασε γιατί έρχεται και κόσμος.

Μπαίνουν σιγά -σιγά καινούργιοι 7 μετανάστες – πρόσφυγες και τα λόγια τους πατάνε στο Carusel της Ευανθίας Ρεμπούτσικα. Όταν ο καθένας φωτίζεται λέει και την ατάκα του. (από συνέντευξη Ποντίων της Ρωσίας, από το Μετανάστες Πόντιοι από τη Ρωσία : Ιστορίες ζωής, των Ανθογαλίδου Θ., Καρακατσάνη Π., Παπανικολάου Ελ.)

Αν δεν ήταν ο πόλεμος δεν θα φεύγαμε. Πολύ ωραία είμαστε. Και δουλεύαμε και είχαμε να φάμε και όλα... Τρία χρόνια είμαστε έτσι. Δύσκολα ήταν

Εμείς δεν ήρθαμε για πάντα, δεν ξέραμε ότι θά' ρθουμε και θα μείνουμε για πάντα, είχαμε καλή δουλειά, είχαμε τα σπίτια μας. Ο Πέταρ είναι κτηνίατρος κι εγώ οικονομολόγος!

Στην αρχή σου κακοφαίνεται, αλλά μετά η πραγματικότητα, έτσι είναι τι να κάνεις; Όταν δεν ξέρεις τη γλώσσα; τι; Εγώ ας πούμε, εγώ που να δουλεύω; Ανθρωποι σαν εμένα - έχω τελειώσει μαθηματικός στο Πανεπιστήμιο - που ξέρουν και μιλάνε και καλά, κι αυτοί δεν έχουν δουλειά.

Πανεπιστήμιο για μένα είναι ο κουβάς, το σφουγγάρι, τ' απορρυπαντικά.

Αυτά είναι όποιος δεν έχει κανέναν, εδώ ήρθαμε, νομίζαμε χρυσά θα βρούμε. Οι πολλοί τώρα εκεί σκέφτονταν ότι εμείς - δεν ξέρω τώρα - χρυσάφι εμείς γεμάτοι. Περιμένουν από κει, από μας περιμένουν βοήθεια. Αλλά δεν ξέρουν τι δυσκολίες και με τι ιδρώμα αυτά τα λεφτά κάναμ' για να ζήσουμε καθημερινά... Εδώ ήρθαμε, δύσκολο βέβαιο είναι απ' το μηδέν να αρχίσεις. Δουλειές με το ζόρι, για τον κόσμο, για όλους. Νοικιάσαμε σπίτι. Σπίτι βρήκαμε όμως ακριβά είναι πολύ. Ογδόντα πληρώνουμε τώρα δω.

Δυσκολίες με τα χαρτιά, είναι πολλά! Δύο χρόνια και ακόμα δεν ετέλειωσα. Το ένα το χαρτί ένα γράμμα κάποιος λάθος έγραψε, απ' την αρχή... Για ένα γράμμα κάποιος λάθος έγραψε, πρόβλημα Ληξιαρχείο. Ληξιαρχείο λέει δεν έγραψε στην Αθήνα σωστά, πρέπει δικαστήριο να γίνει. Για να πάει δικαστήριο ογδόντα, εκατό χιλιάδες σίγουρα πλερώνεις. Πολύ αφηρημένοι είναι στα χαρτιά! Εμείς δεν ξέραμε τη γλώσσα καλά να γράφουμε, να διαβάζουμε, όταν να γράφουμε να διαβάζουμε ελληνικά δεν μπορούμε.

Τώρα 2-3 μέρες, εγώ αρχίσινα δουλειά. Τι να σας πω, αυτοί είπαν ότι κολλάνε και ένσημα. Γι αυτό και τα παράτησα τα σπίτια. Εγώ είχα πολλά σπίτια αλλά... κουράστηκα από τα σπίτια. Λέγω τουλάχιστον να πάρω λίγα λεφτά και να έχω λίγο ένσημα.

Μόνο να' χουμε δουλειές, είμαστε ευχαριστημένοι. Άμα δεν έχουμε δουλειές, άμα δεν έχουμε λεφτά, άμα θέλει το παιδί μου κάτι να πάρει, κάτι να κάνει και δεν έχω λεφτά δε θα είμαι ευχαριστημένη.

Δεν νομίζω να γυρίσω. Μπορώ εγώ με τον άντρα μου να πάω, αλλά που να πάω Εντάξει εκεί είναι σπίτι μου, αλλά τα παιδιά τώρα έμαθαν καλά τα ελληνικά, μαθαίνουνε. Μετά να πάω εγώ εκεί το παιδί μου, που θα δουλεύει, τι να κάνει το παιδί μου; Τώρα μάθαμε. Τώρα δεν ξέρω, νομίζω εδώ γεννήθηκα. Τώρα εγώ δεν σκέφτομαι τίποτα. Λέγω το παιδί μου είναι χορτασμένο, δεν πεινάει, πάει στο σχολείο, είναι ησυχία. Αυτά.

Η Ελλάδα ωραία είναι, αλλά δεν είναι για μας. Μ' ένα μεροκάματο τίποτα δεν είμαστε εμείς. Πίσω όχι. Που να πάω; Τέλειωσε για μένα, τέλειωσε. Τα παιδιά εδώ θα μάθουν όλα, ... εντάξει είμαστε. Για μένα άλλο δεν έχει πίσω. Και μεγαλώσαμε. Πόσες φορές ν' αλλάξουμε, απ' το μηδέν ν' αρχίσουμε

Ο καθένας χωριστά σηκώνεται πλησιάζει το κοινό και απευθύνει σε κάποιον μια ερώτηση :

Θα με πάρεις στη δουλειά σου;

Με θες στη γειτονιά σου;

Θα τα καταφέρω.

Θα 'ρθεις στο σπίτι μου;

Με θες για φίλο;

Αφήνετε να σηκώσω τη σημαία σας;

Έχε μου εμπιστοσύνη. Μαζί θα βρούμε την άκρη.

Όλα τα παιδιά στη σκηνή παρακολουθούν στην οθόνη βίντεο με εικόνες προσφύγων της εποχής μας. Ακούγεται αρμενικό τραγούδι του Η. Yazdjian.

Αυλαία